

De militaire verbroedering

Theorie en praktijk

Het was in de herfst van 1914, toen wij om twee uur 's nachts binnenrukten in het West-Vlaamse dorpje Ledegem bij Kortrijk. Bij het gebouw van het station hielden we stil, en vernamen, dat de commandant van het bataljon zinnens was een toespraak te houden.

Hij kwam dan ook onmiddellijk aangereden, liet zijn bruin paard vlak voor ons op een hoogte voeren en begon dan in het echt Zwabisch.

"Kameraden! Nu zijn we in West-Vlaanderen! Dat is hier niet meer Frankrijk! Nu hebben wij geen Latijnen meer voor ons, doch broeders! We zijn hier nu omringd door Germanen, Duitsers, precies zoals in het vaderland, begrepen! De inwoners zijn hier oeroude vijanden van de Latijnen, begrepen!

En wanneer ge dat begrepen hebt, nu, denk er dan om, dat wij de Vlamingen altijd goed moeten behandelen, opdat ze voelen, dat wij hun vrienden en broeders zijn en dat wij hen willen bevrijden van het Latijnse juk. Begrepen!"

We hadden natuurlijk begrepen en daarom brulden wij allen luidop: "Jawohl!" En toen de "oude" weggereden was, gingen we hout rapen, en spoedig flakkerden rondom het kleine

station onze bivakvuren op. Men had ons twee uur rust toegezegd.

Toen echter de rijstsoep in de ketels begon te koken, blies men in opdracht van de leider der compagnie dringend alarm. De ordonnans van de commandant had geen koffie kunnen zetten, om de goede reden, dat niemand van ons nog gemalen koffie had en dat de koffiemolen, die de dienst moest verzekeren voor de hele compagnie, de vorige dag gestolen werd. Wij geloofden een ogenblik, dat onze eerste luitenant van woede ging barsten. Maar opeens greep hij zijn revolver, brulde vier namen, daaronder ook mijn naam, en hij beval ons hem te vergezellen. Hij wilde namelijk in hoogst eigen persoon een koffiemolen gaan "opeisen".

Op zijn bevel zetten we ons in beweging. Hij ging vooraan, en hield het moordtuig bereid tot schieten. Voor het eerste huisje van het nog verlaten en als uitgestorven dorpje bleven we staan.

Hij stampte met zijn zware laarzen tegen de gesloten deur en brulde als een bezetene zijn eerste groeten aan het adres der "vrienden en broeders": "Doe open, modderige Belgische varkens!"

En daar men niet onmiddellijk de deur opende – het was drie uur 's nachts – beval hij ons, de ruiten in te slaan. Toen deze rinkelend tegen de grond verbrijzelden, ging de deur open, en een door ouderdom en zware arbeid gebukte grijsaard, die slechts een hemd en broek aan had, stond daar voor ons in

het twijfelachtige licht van onze zaklampen, bleek van schrik en bevend als een riet.

Voor ik de gelegenheid had – ik werd te dien tijde nogal dikwijls als vertaler gebruikt – de man te zeggen, dat wij niets meer dan een koffiemolen nodig hadden, stortte zich onze luitenant met een wilde vloek op onze eerste "vriend en broeder" in Vlaanderen, hield hem met de ene hand het geladen pistool voor de borst, en sloeg hem met de andere hand met alle geweld meermaals vlak in het gezicht, terwijl hij daarbij schreeuwde als de duivel: "Waarom hebt ge niet onmiddellijk opengedaan, oude, stinkende Kongozeug! Een moulin de café moeten wij hebben, een moulin de café, begrepen, schoft, modderzwijn!"

En aangezien onze "vriend en broeder" van schrik geen woord kon uitbrengen en natuurlijk ook niet wist, wat onze eerste luitenant, die zo fier ging op zijn "Frans", wilde doen verstaan met de uitdrukking "moulin de café", kon onze aanvoerder zich niet inhouden, de arme sukkelaar een stamp van zijn gespoorde laars tegen de buik te geven, zodanig dat de ongelukkige in elkaar zakte.

En daarop stormde onze "heldhaftige" eerste luitenant, die zich enkele dagen tevoren aan het front bij Beselare wegens "longkattarh" als ziek aangemeld had, over het lichaam van de ter aarde geslagen "vriend en broeder" recht naar het binnenste van het huis, en bracht van daar behalve de

koffiemolen, ook nog een klomp boter en een paar eieren mee.

Dat was de eerste actie van Duits-Vlaamse propaganda, die ik in Vlaanderen heb mogen meemaken.

Zijn eerste "heldendaad"

Kapitein Max Henz, de vroegere Berlijnse politieluitenant, die nu directeur is van een verzekeringsmaatschappij en op de Keizerdijk nr. 92 woont te Charlottenburg en wiens talrijke liefdesavonturen reeds in het eerste gedeelte van het "Etappenlevende te Gent" geschilderd werden, heeft ook een redelijk deel ertoe bijgedragen, om de Vlamingen echt sympathiek tegenover de Duitsers te stemmen. Zijn heldenmoed was zo groot, dat hij hem nooit aan het front beproefd heeft, doch bij de eerste gelegenheid, van zohaast hij de kanonnen aan de IJzer hoorde donderen, naar de gemoedelijke etappe deserteerde, om zijn dapperheid bot te vieren op de weerloze bevolking. Het recht op zijn IJzeren Kruis van eerste klasse, dat hij later als etappencommandant ontving, heeft hij verworven met zijn eerste "heldendaad" die hij te Rumbek bij Roeselare uithaalde. Daar vermoordde de plantrekker met de rang van kapitein een knaapje van 14 tot 15 jaar, zoals het hiernastande militaire document vertelt. Dit document bevindt zich in de handen van de "Gentse soldatenbond" en dateert van de 12^e augustus 1916.

Ziehier de tekst:

"Persoonlijk

De heer luitenant-kolonel von Müller,

chef van de generale staf der
etappeninspectie van het vierde leger.

Op het schrijven van de 7^e december antwoord ik het volgende: Bij de opmars naar Roeselare in oktober 1914 sloot zich een zekere kapitein Henz bij de staf van het generaal-bevelhebberschap aan, die, naar men mij later verzekerde, zijn troependeel moest verlaten hebben. Op ongeveer een kilometer afstand van Rumbeke steeg zijne excellentie, de commanderende generaal te paard en de heer kapitein Henz in de auto, en hij vroeg te mogen meerijden tot Rumbeke. Wij bevonden ons in het gevecht en aldus lette ik er niet onmiddellijk op, dat, toen onze auto te Rumbeke stilhield, aan een huis een gordijn opzij geschoven werd. Kapitein Henz zag het gordijntje bewegen en zegde: "Dat is zeker een sluipschutter". Daarop sprong hij uit de auto, haalde zijn revolver tevoorschijn en opende de huisdeur. Ik deed de kapitein Henz opmerken, dat het oplichten van een gordijn toch niets te betekenen had, doch zonder een woord te uiten ging hij het huis binnen en opeens liep daar een kleine jongen van 14 tot 15 jaar verschrikt naar de koer. Kapitein Henz loste drie schoten op de arme knaap. Bij het eerste schot stortte de jongen neer, stond echter weer recht, en voor ik de tijd had kapitein Henz het schieten te verhinderen, loste hij nog twee schoten in de richting van de vluchtende knaap, die in de

groentenhof neerzakte. Ik kon niet nagaan of hij dood of enkele getroffen was; het is echter zeker, dat de eerste kogel zijn rechterarm vermorzeld had, want bij het lopen hield hij met de linkerhand zijn rechterarm vast en riep luidop van de pijn. Daar wij verder moesten kon ik me ongelukkig niet om de arme jongen bekommeren, doch ik zegde tot kapitein Henz, dat hij zich moest schamen op zulke jonge knapen te schieten. Daarop antwoordde hij mij dat ik het zeker nog niet aan de stok gehad had met sluipschutters. Ik heb het voorval destijds overal voortverteld en van mijn ontzetting geen geheim gemaakt. Ook heden nog ben ik verslagen over de handelwijze van genoemde kapitein.

Onderdanigst,

Ritmeester Passmann."

Naast deze ritmeester Passmann, die in het burgerlijk leven fabrikant is en te Duisburg woont, hebben nog andere gewezen officieren de moord op deze knaap bevestigd, maar daar kapitein Henz nu eenmaal koninklijk Pruisisch officier was, werd het onderzoek, dat slechts voor de vorm in gang gestoken werd, in de doofpot gesmacht.

Kapitein Henz, die toen de adjudant van kolonel von Wick was, werd wegens deze gemene kindermoord niet alleen niet gestraft, doch – waarschijnlijk voor zijn beloning – benoemde hem men hem tot etappencommandant te Sint-Niklaas-Waas. Daar steunde hij de Duits-Vlaamse propaganda, door talrijke goede Vlaamsgezinde jongelingen en mannen bij de

Zivil-Arbeiter-Bataljons te steken en hen achter het Duitse front in Vlaanderen en in Frankrijk te doen slepen.

Waar velen stierven of voor altijd ongelukkig werden!

De monnik

Te Gent werd er ons bevolen, in het belang der Duits-Vlaamse propaganda, steeds fijn en net met de knaap Absalon, de Vlaamse geestelijkheid om te gaan, daar deze een onbegrensde macht had over ons stamverwant broedervolk. Er werd dus gehandeld volgens deze voorschriften.

Op zekere dag slenterde de ritmeester Mülzer over de brug bij het station van het Rabot, toen hem daar op het enge gangpad een dikgebuite monnik tegenkwam, die niet onmiddellijk het gangpad verliet, om plaats te maken voor de ritmeester. Deze gaf daarom de monnik een klinkende oorveeg, zodanig dat de arme sukkelaar in de goot viel, en daar de monnik deze "broederlijke" groet niet stilzwijgend aannam, liet de ritmeester hem aangehouden door een militaire patrouille, die daar juist voorbijkwam. De monnik werd wegens "belediging van het Duitse leger" naar de Kommandantuur gesleept.

Daar leerde men de man Gods bij middel van hielstampen en nieuwe kaakslagen, dat hij zich in de keizerlijke Duitse kommandantuur bevond, die er naar streefde, de veelbelovende Duits-Vlaamse propaganda in het belang van het Duitse leger naar mogelijkheid te steunen. En om hem dat

klaar en duidelijk te bewijzen, zodanig, dat hij het zelfs aan den lijve voelde, gaf luitenant Wittfeld hem na onderzoek nog een flinke stamp in de rug en liet hem dan door zijn ordonnansen aan de deur smijten.

Dat deed men allemaal opdat de monnik voor de goede zaak van de Duits-Vlaamse toenadering een degelijke propaganda zou voeren. Het spreekt vanzelf, dat de man Gods dit met hart en ziel zal gedaan hebben.

De slag in het Hotel Kulmbach

Een der bijzonderste verschijningen in het etappenleven te Gent is ongetwijfeld de luitenant-kolonel von Rantzau. Hij was aanvoerder van het landstormdetachment, dat dezelfde naam droeg en dat zijn burelen had boven het "Café des Arcades".

Hij was een grote sterke kerel van rond de vijftig, die bij zijn manschappen doorging als een mensenbeul, en die gedurende de grote tijden op kosten van het Duitse volk een veelvraat en een zuiplap van belang was.

Precies zoals de meeste andere etappenhelden in officiersuniform deed hij slechts op papier militaire dienst. Dat wil zeggen, gedurende het heel, heel klein uurtje, dat hij zich met dienstzaken bezig hield, smeerde hij zijn naam op enige geschreven stukken; voor het overige wijdde hij zich op zijn manier aan de Duits-Vlaamse propaganda, die hij tussen

haakjes voor een kluchtspel hield. Hij trachtte namelijk steeds de schone Gentse meisjes op de intiemste wijze te naderen.

Gedurende de heerlijke tijd van de bons had hij zijn operatiebasis opgeslagen in het hotel Kulmbach op de Kuiperskaai. Daar zoop en vrat hij met zijn lange en bloeiende adjudant op kosten van het Duitse volk, zodanig, dat de zalige Lucullus er zeker afgunstig op zal geworden zijn.

Nooit bevond de heer von Rantzau zich aan het front. Maar niettegenstaande dat, bengelden op zijn heldenborst het IJzeren Kruis van eerste klasse en vele andere onderscheidingen, en hij had het ruimschoots verdiend. Hij leverde namelijk op zekere avond, toen een heerlijk eetmaal en een brandende bourgognewijn hem de krachten van een leeuw bezorgd hadden, in de gelagzaal van het hotel Kulmbach samen met zijn adjudant, een regelmatige veldslag tegen een half dozijn Gentse studenten.

Deze jongens waren binnengekomen in het hotel Kulmbach, dat te dien tijde nog open was voor burgers, en hadden, zonder enige achterdocht, een glas bier besteld, dat ze aan de toonbank stonden te drinken. Daar ze echter voor de heer luitenant-kolonel von Rantzau, die zich te Gent almachtig voelde, niet in de militaire houding wilden gaan staan en enkel groetend naar hun hoofddeksels wezen, sprong von Rantzau als een razende tijger bij zijn stamtafel op en begon de ongelukkige jongens, die zich niet durfden tegenwerpen, achter en voor te stampen en te slaan. En daar de adjudant

natuurlijk niet wilde ten achter staan op het gebied van "heldenmoed", sprong deze eveneens op de weerloze Vlaamse "vrienden en broeders" toe en sloeg hen onophoudelijk met de rijzweep in het gezicht.

Het voorbeeld van deze beide "helden" werkte aanstekelijk, want de andere aanwezige etappenofficieren voelden ook opeens de "Duitse moed" in hun boezems opflakkeren als een wild en ontembaar vuur. Ze stortten zich als hyena's op de beklagenswaardige jongens en begonnen in hun midden op weerzinwekkende wijze slagen en stampen uit te delen. De arme studenten werden groen en blauw geslagen en ten slotte wierp men hen woordelijk hals over kop op straat. Daarbuiten in de Vlaanderenstraat verzamelden zich honderden mensen rondom de mishandelde studenten, en zij begonnen met wilde vloeken en verwensingen "propaganda" te maken voor de Duits-Vlaamse verbroedering. Binnen het hotel Kulmbach werd de slag als gewonnen beschouwd en men vierde de overwinning tot de ochtend.

Natuurlijk op kosten van het Duitse volk en in het belang der Duits-Vlaamse propaganda!